

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПОСЛУГ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

В умовах трансформації економіки України виникають значні проблеми створення ефективної системи оцінки та надання місцевими органами влади соціальних послуг населенню, результативності формування і використання бюджетних коштів на підвідомчій території, що і являється актуальним на сьогоднішній день.

Ухвалення нового Бюджетного кодексу України сприяло децентралізації владних повноважень, розподілу дохідних джерел і витратних повноважень між рівнями бюджетів, проте не забезпечило створення раціональної системи оцінки ефективності діяльності місцевих органів влади.

Відсутність системи оцінки ефективності і результативності діяльності органів місцевої влади не сприяє раціональному розподілу обмежених фінансових ресурсів між бюджетними програмами, якісному наданню соціальних послуг населенню, не забезпечує трансформацію системи місцевих фінансів, оптимізацію системи місцевого оподаткування.

Безвідповідальність місцевих органів влади за показники своєї діяльності ставить під сумнів ефективність реалізації соціально-економічних реформ в країні.

Проблемам розвитку місцевих бюджетів, оцінки їх діяльності присвячені праці: О. П. Кириленка, [1], І. О. Луїної [2], Л. В. Лисяка [3], Т. Г. Бондарука [4], І. В. Баранової [5], Н. М. Сабітової [6].

При цьому в їх дослідженнях розглядаються окремі напрямки діяльності місцевих органів влади при наданні соціальних послуг населенню. В умовах трансформації системи місцевих бюджетів необхідні нові напрями визначення ефективності бюджетного процесу на місцевому рівні. Необхідні нові підходи і заходи щодо розвитку теорії та методики визначення ефективності та результативності діяльності місцевих органів влади. Ця оцінка дозволить встановити доцільність та ефективність роботи чиновників різного рангу, визначити обґрунтованість надання ними соціальних послуг населенню.

Метою дослідження є подальший розвиток теоретичних основ підвищення ефективності надання бюджетних послуг на місцевому рівні.

Специфічними цілями оцінки фінансового становища та якості управління місцевих органів влади є [1]:

оцінка стану і ступеня прозорості системи

суспільних фінансів регіону;

визначення ролі громадського сектора в економіці регіону, аналіз можливостей підвищення вкладу приватного сектора в надання суспільних послуг;

виявлення та оцінка факторів кредитоспроможності місцевих органів влади, що входять до складу репрезентативних територіальних утворень;

оцінка відповідності нормативно-правової бази бюджетного процесу, процедур складання та виконання бюджетів;

оцінка міжбюджетних відносин, пов'язана з визначенням ефективності формування доходів, розподілу витрат, надання міжбюджетних трансфертів на рівні адміністративно-територіальних утворень;

обґрунтування основних напрямів удосконалення управління місцевими фінансами;

обґрунтування системи індикаторів, що дозволяють відслідковувати виконання цієї програми та оцінювати її соціальну і економічну ефективність.

При цьому мета діагностики не обмежуються разовим обстеженням системи місцевих бюджетів регіону. В результаті її проведення необхідно отримати методичний інструмент для моніторингу і вдосконалення управління місцевими бюджетами.

Крім того, можуть бути надано пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення законодавства, що регулює міжбюджетні відносини і місцеві бюджети, та розробки системи «стандартного» і «розширеного» моніторингу місцевих бюджетів.

В рамках оцінки фінансового становища та якості управління місцевих органів влади систематизуються дані, що характеризують:

порядок ведення бюджетних рахунків, проведення платежів;

кількість і склад бюджетних установ, що відносяться до різних рівнів бюджету;

бухгалтерський облік операцій з місцевими бюджетами;

плани, роботи або позиції адміністрації регіону і адміністрації репрезентативних територіальних утворень.

На підставі оцінки фінансового становища та якості управління місцевих органів влади повинні розроблятися комплексні заходи, направлені у тому числі на [2]:

демократизацію бюджетного процесу,

залучення населення, громадських організацій до вироблення пріоритетів бюджетної політики;

підвищення прозорості системи місцевих бюджетів;

досягнення реалістичності місцевих бюджетів, безумовне виконання зобов'язань перед бюджетотримувачами і кредиторами;

проведення реструктуризації державних і комунальних підприємств та бюджетної мережі, скорочення нерациональних бюджетних видатків зокрема, субсидії комунальному господарству;

зниження дефіцитності місцевих бюджетів, підвищення ефективності управління внутрішніми і зовнішніми запозиченнями;

створення ефективного механізму реалізації бюджетної політики на рівні адміністративно-територіальних утворень.

При виконанні робіт з оцінки ефективності та якості управління бюджетами Лисяк Л. В. пропонує використовувати закордонний досвід реформування управління фінансами на місцевому рівні, а також базову систему індикаторів і критеріїв оцінки її виконання та ефективності [3]. На підставі цієї типової програми повинен розроблятися проект концепції основних положень місцевої програми вдосконалення управління місцевими бюджетами в регіоні, що включає аналіз вихідної ситуації, мету та завдання програми, обґрунтування основних напрямків їх вирішення, перелік основних законодавчих актів.

Т. Г. Бондарук пропонує здійснювати оцінку ефективності функціонування місцевих органів влади з використанням системи індикаторів і визначення балів по кожній групі індикативних показників [4]. Цей метод дозволяє оцінювати результативність роботи місцевих органів влади, мінімізувати негативні чинники і умови, що впливають на досягнення запланованих результатів роботи.

Основними недоліками цього методу є складність при виборі індикативних показників оцінки роботи місцевих органів влади, значні втрати часу при обробці необхідних статистичних, фінансових та інших показників.

І. В. Баранова для оцінки ефективності функціонування місцевих органів влади пропонує використовувати окремі не взаємозалежні показники в сфері освіти, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства, фізичної культури і спорту [5]. Сутність цього методу полягає в порівнянні досягнутих соціальних результатів за плановими показниками. Основним недоліком цього методу є використання тільки соціальних індикаторів для оцінки ефективності функціонування місцевих органів влади.

Н. М. Сабітова для оцінки ефективності функціонування місцевих органів влади пропонує використовувати соціальні, економічні, демографічні і показники [6]. В основі її методу лежить комплексна оцінка, що дозволяє оцінити якість життя населення на місцевому рівні.

Аналіз праць українських і зарубіжних вчених

дозволив автору запропонувати наступні напрями ефективності бюджетного процесу на місцевому рівні:

виявити, чи є інформація повною для прийняття рішень;

забезпечити наявність повної інформації для прийняття рішень;

зробити вибір оптимального рішення про включення бюджетних запитів до проекту рішення про місцевий бюджет.

Отримані результати дозволяють обґрунтувати варіант спрямування бюджетних коштів що, безумовно, підвищить прозорість, ефективність і результативність їх використання.

Обґрунтоване включення бюджетного запиту до проекту місцевого бюджету перед поданням на розгляд виконавчим органам відповідних місцевих рад з ретельним поясненням напрямів витрат, спрямованих на регулювання соціально-економічних процесів, є запорукою прозорого, ефективного, результативного використання коштів місцевих бюджетів.

На підставі проведеного дослідження встановлено, що в Україні на місцевому рівні відсутня система оцінки якості наданих бюджетних послуг місцевою владою. Це сприяло розробці загальних напрямів ефективності та результативності бюджетного процесу на місцевому рівні.

Використання цих напрямів дозволить, з одного боку, підвищити відповідальність місцевих органів влади при наданні соціальних послуг населенню, з іншого боку, забезпечить ефективне і раціональне використання обмежених бюджетних коштів на рівні територіальних утворень.

Список літератури

1. Кириленко О. П., *Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика)*, Київ, Україна: Ніос, 2012.
2. Луніна І. О., «Формування місцевих бюджетів в контексті соціально-економічних реформ», *Економіка України*, № 1, с. 23-31, 2014.
3. Лисяк Л. В., *Бюджетна політика в системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України: монографія*, Київ, Україна: НДФІ, 2009.
4. Бондарук Т. Г., «Визначення сутності місцевого самоврядування», *Економіст*, № 6, с. 44-46, 2016.
5. Баранова І. В., «Оценка эффективности использования бюджетных средств», Новосибирск, Россия: САФБД, 2009.
6. Сабітова Н. М., «Про поняття фінансового потенціалу регіону та методології його оцінки», *Фінанси*, № 2, с. 64-65, 2017.